MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH D. CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH A. FILLETTI

Seduta tat-28 ta' Settembru, 2007

Appell Civili Numru. 1336/2001/1

Ronald Galea

v.

Evelyn Galea

Il-Qorti:

I. IS-SENTENZA APPELLATA

1. Dan huwa appell ad istanza ta' l-attur minn sentenza moghtija mill-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja) fit-28 ta' Frar 2006 dwar talba li l-attur kien ghamel b'citazzjoni prezentata minnu fit-12 ta' Lulju 2001 u li biha talab lil dik il-Qorti li tiddikjara li z-zwieg celebrat bejn il-kontendenti

fit-3 ta' Awissu 1980 ma kienx jiswa u kien null ghar-ragunijiet migjuba fic-citazzjoni u senjetement dawk skond l-Artikolu 19(1)(d)(f) ta' l-Att dwar iz-Zwieg, Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta.

2. Sejrin jigu riprodotti hawn siltiet mill-imsemmija sentenza ta' l-ewwel Qorti tat-28 ta' Frar 2006 billi hekk jidher mehtieg ghall-ahjar intendiment ta' dan l-appell:

"Il-Qorti

"**<u>I. PRELIMINARI</u>**

"Rat ic-citazzjoni attrici datata 12 ta' Lulju 2001 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

"Illi l-partijiet kienu zzewgu fit-3 t'Awissu 1980 fil-Knisja Parrokkjali tal-Marsa, skond ma jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg hawn mehmuz u mmarkat Dok "A";

"Illi dan iz-zwieg huwa null ghax il-kunsens ta' l-attur kif ukoll tal-konvenuta kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-partijiet li jaqdu l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;

"Illi dan iz-zwieg huwa null ghax il-kunsens ta' l-attur inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu,jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga;

"Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

"1. Tiddikjara li z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fit-3 t'Awissu 1980 ma jiswiex u huwa null ghar-ragunijiet migjuba fuq, jew ghal xi wahda jew aktar minn dawk ir-ragunijiet, skond l-**artikolu 19 (1) (d) u (f), ta' l-Att dwar iz-Zwieg (Kap 255).**

"Il-konvenuta hija minn issa mharrka biex tidher ghas-subizzjoni.

“Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 u 4 tal-process;

“Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 5 u 5A tal-process;

“Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenuta ta’ l-14 ta’ Jannar 2002 a fol. 10 tal-process fejn gie eccepit:-

“1. Illi t-talbiet attrici ghandhom jigu respinti bl-ispejjez kontra l-istess attur *stante* li l-allegazzjonijiet mressqa mill-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

“2. Illi konsegwentement ma jissussistux l-elementi rikjesti mill-Ligi sabiex iz-zwieg celebrat bejn il-partijiet kontendenti jigi dikjarat null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-Ligi.

“3. Salv eccezzjonijiet ulterjuri permessi mill-Ligi.

“Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol. 11 tal-process.”

OMISSIS

“**<u>II. KONSIDERAZZJONIJIET.</u>**

“**<u>(i) PRINCIPJI LEGALI.</u>**

“Illi l-attur ibbaza l-azzjoni tieghu fuq premessi li huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** u cjoe` **l-Att dwar iz-Zwieg**.

“Illi l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid li hemm kaz ta’ nullita’ taz-zwieg:-

“jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anomalija psikologika serja li taghmilha

mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."

"Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gja` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

"Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686)."

"Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is*

*important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., p. 687).*

"Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra *sive* Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:-

*"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – **artikolu 19 (1) (d)** – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (**"Isabelle Zarb vs Stephen Attard"** – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' nkompatibbilta' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu **(d)** ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg." Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom."*

"Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gja' Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju 1995).

"Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew adirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta

taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni*** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum,** 1990, Vol. 1 part I, p. 72)."

"Illi pero`, kif gja' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conoscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" *(***Pompedda, M.F.,** **"Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia***, **"Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), pagna 46).

"Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra *sive* Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** *(P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000)* ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju ghalhekk ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni. Anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati –*

infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, (P.A., 10 ta' Novembru 1995).

"Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju (**"Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"**, P.A., 15 ta' April 1996)."*

"Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali"

OMISSIS

"Illi l-azzjoni attrici qed issir wkoll a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

"Illi fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad li z-zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

OMISSIS

"Illi l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *('colorem habens, substantiam vero nullam')* kif ukoll dak parzjali *('colorem habens, substantiam vero alteram')* tal-kunsens.

"Illi rigward it-tifsira tal-frasi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju

1982) qalet illi biex ikun hemm simulazjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

"Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. - 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu."

OMISSIS

"Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula lkunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali."*

"Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma' l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u*

zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi ta' l-annullament taz-zwieg."

"Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta` u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

"Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*'consortium vitae'* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet din il-Qorti fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

"Illi fil-fatt l-element ta' l-indissolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. Il-Ligi Maltija tippresupponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indissolubbilta' fiz-zwieg.

"Illi fil-fatt, ***J. Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving*

the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power."

"Illi wkoll, ***D.J. Burns*****,** fil-kummentarju tieghu (**"Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary"** pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indissolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract".*

"**(ii) Apprezzament tal-Provi.**

"Illi dan huwa kaz fejn il-partijiet izzewgu fit-3 ta' Awissu 1980 u baqghu jghixu flimkien ghal dsatax-il sena, fejn anke kellhom zewgt itfal, u cjoe' "P" li twieled fl-20 ta' Frar 1982, u "O" li twieldet fil-11 ta' Awissu 1983. L-attur qed jallega li dan iz-zwieg kien vizzjat ghaliex il-kunsens taz-zewg kontendenti *"kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-partijiet li jaqdu l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg; Illi dan iz-zwieg huwa null ghax il-kunsens tieghu nkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga".*

"Illi l-konvenuta topponi dan u tghid li l-kunsens taz-zwieg kien wiehed normali u li l-attur irid illum tali dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg tieghu maghha mhux ghaliex dan huwa l-kaz, izda peress li fl-ahhar snin stabbilixxa relazzjoni extra-maritali ma' certu "Q". Il-fatt li l-istess attur jammetti li qed jghix ma' din il-persuna, jkompli jrendi tali dikjarazzjoni maghmula minnu bhala wahda konvenjenti ghalih. Huwa evidenti mill-provi prodotti, li l-attur f'din il-kawza u waqt il-kontro-ezami tieghu ammetta li ried jaqta' kull relazzjoni mal-konvenuta. Fil-fatt din

kienet ir-raguni ewlenija ghalfejn huwa pprezenta din il-kawza.

"Illi dwar l-allegazzjoni li l-konvenuta kellha xi nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju dwar il-hajja mizzewga jew fuq id-dmirijiet u drittijiet naxxenti mill-istess jew fuq l-elementi essenzjali taz-zwieg, jinghad li assolutament ma hemm l-ebda prova. Anzi jidher car li l-koppja kienet sinciera lejn xulxin mill-bidu nett tar-relazzjoni taghhom, tant li l-konvenuta bla ebda tlaqliq sostniet li qalet mill-ewwel lill-attur dwar is-sitwazzjoni taghha, li kienet qed tghix biss ma' ommha, li kien hemm differenza ta' eta' bejnha u bejn l-attur u wkoll ic-cirkostanzi kollha ta' hajjitha. L-istess haga jista' jinghad ghall-attur, li minkejja li jghid hu kien isofri minn dizabilita' peress li meta kien zghir kien marad bil-*polio,* jidher li bl-ebda mod ma skoraggixxa lill-konvenuta, li anzi tidher li kienet thobbu u anke xtaqet il-prezenza tieghu maghha aktar spiss. Fil-fatt ma hemm l-ebda dubju li maz-zmien, anke minhabba l-hin li kien iqatta' l-attur fuq ix-xoghol, hija kienet ukoll tghir ghalih fis-sens li ma kinitx tiehu pjacir tara kunfidenzi li huwa seta' ta lil persuni ohra. Illum facli wiehed jara dan kollu wkoll fl-optika tal-fatt li dan iz-zwieg sfaxxa wkoll minhabba li huwa ammess li l-attur ghandu relazzjoni ma' mara ohra li maghha fil-fatt qieghed jghix, li maghha kif inghad minn bintu stess, jinsab ferhan hafna. Pero' dan bl-ebda mod ma jfisser li l-konvenuta kellha xi nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq l-elementi essenzjali taghha. Anzi jidher car li l-istess konvenuta mhux biss izzewget lill-attur ghaliex kienet thobbu, izda anke mpenjat ruhha bl-aktar serjeta' ghall-hajja mizzewga u ghar-relazzjoni taghha mieghu, minkejja l-fatt li hija kienet tahseb u fil-fatt issostni mhux l-ewwel darba li ma kienitx tigi stmata sew minnu, anke fejn jidhlu finanzi.

"Illi fil-fatt dan jinsab ikkonfermat mill-affidavit ta' bint il-partijiet "O" datat 24 ta' Frar 2003 fejn l-istess xhud tispjega li hija kienet mahbuba kemm minn ommha u kemm minn missierha, u li dejjem sabet l-ghajnuna necessarja mit-tnejn li huma. Jidher car li l-istess tifla trabbiet f'ambjent li jista' jissejjah normali, u dan mhux ghaliex kollox kien perfett (li zgur ma kienx), izda ghaliex

ir-rakkont taghha huwa rakkont normali fuq ragel u mara li fid-diffikultajiet tal-hajja, bil-pregji u d-difetti kollha taghhom, rabbew familja. Pero' l-fatt li kien hemm disgwid fl-istess familja, daqqa fuq familjari ta' xulxin, daqqa dwar finanzi, kif ukoll meta l-omm gieli tkellmet ma' wliedha dwar xi difetti li kienet tara f'zewgha, ma jfissirx li xi parti jew ohra kellha l-kunsens taghha vizzjat. Ifisser biss li kienet familja li bhal familji ohra kellha problemi. Izda bl-ebda mod mill-istess rakkont ma jista' jinghad li xi parti jew ohra kellha vizzju ta' kunsens, jew ma ma kinitx tifhem l-elementi essenzjali taz-zwieg. Anzi l-istess xhieda tikkonferma li l-attur kien jipprezenta ruhu, ta' persuna responsabbli u matura, u dan kemm fix-xoghol li kien u ghadu jaghmel, u anke mill-bod li bih kien jimxi mal-familja tieghu, inkluz ma' l-istess bintu. Mix-xhieda kif prodotta certament inghatat l-impressjoni li kien persuna normali li kellu apprezzament tajjeb tal-hajja mizzewga u kien bniedem li mpenja ruhu ghall-istess.

"Illi dwar dan din il-Qorti lanqas ghandha l-icken dubju. Fil-fatt jidher car sa mill-ewwel gurnata li ltaqghu, l-attur ha grazzja mal-konvenuta u minkejja l-fatt li kienet akbar minnu huwa xorta wahda wera x-xewqa li jizzewgu. Kien hu li nsista li wara perjodu ta' gherusija jiehdu l-pass taz-zwieg. Veru li jallega li dan seta' rraguna li minhabba d-disabilita' li kellu ried bilfors jizzewweg sabiex ikollu relazzjoni sesswali ma' mara, imma din l-allegazzjoni ma giet bl-ebda mod ppruvata. Anzi jidher car li gie ppruvat il-kuntrarju, u cjoe' li l-attur kellu fiducja kbira fl-abilitajiet kollha tieghu u li ma kien ibaghti minn ebda sens ta' nferjorita'. Dan gie sostnut ukoll mill-esperta psikologa mqabbda mill-Qorti fuq insistenza ta' l-istess attur, meta stqarret li l-mod kif kien jagixxi l-attur, fejn ghal kull haga ried motivazzjoni *"jirrifletti ftit tendenzi narcissisti, fejn dak li jkun ikun cert li ghandu ragun f'dak li jghid jew irid. Ikun hemm tendenzi li l-bzonnijiet taghom ikun aktar importanti, u li haddiehor ghandu jirrealizza li l-bzonnijiet tieghu huma mportanti. Ikun hemm attitudini ta' superjorita', f'Ronald riflessa anke bil-mod kif jiddeskrivi lilu nnifsu fir-relazzjoni ma' Evelyn, dwar kif hu kien jiddejjaq jiddiskuti maghha ghax ma kienx ikollha xejn interessanti xi tghid."*

"Illi dan bla ebda dubju ta' xejn jikkontradixxi bl-aktar mod kategoriku d-dikjarazzjoni attrici annessa mac-citazzjoni attrici, dikjarazzjoni li fuqha hija mpostata l-azzjoni tieghu, fejn qed jigi allegat li l-attur izzewweg lill-konvenuta proprju ghaliex beza' li minhabba d-disabilita' li kellu ma kienx ser ikollu xi cans iehor ghal relazzjoni sesswali ma' mara. Anzi l-istampa u dak li johrog mill-provi prodotti pjuttost jirriflettu li kien bniedem dominanti, li kien kapaci u lest li jimpenja ruhu ghal kull haga li jemmen fiha, u dan kemm jekk din kienet il-familja u kemm fuq ix-xoghol, u r-relazzjonijiet tieghu kollha jidhru li rnexxew sakemm ried huwa. Fil-fatt fuq ix-xoghol jidher li kien ghal qalbu u x-xhieda minnu prodott kollha jfahhruh ghall-ghajnuna li dejjem sabu minnu. L-istess jista' jinghad ghar-relazzjoni familjari, fejn bintu stess tispjega li dejjem wera sens qawwi ta' dedikazzjoni lejn uliedu u sa certu punt anke lejn martu.

"Illi mhux hekk biss izda mill-istess rapport psikjatriku huwa stess pprezenta ruhu ma' l-istess esperta bhala r-ragel li dejjem ipprova jissodisfa mhux biss lil uliedu izda fuq kollox lil martu. Hawn il-Qorti taghmel referenza ghall-paragrafu innumerat numru 2 f'pagna 8 ta' l-istess rapport peritali (a fol. 202 tal-process). Illi fil-fatt ix-xhieda kollha moghtija, sahanistra mix-xhieda minnu prodotta, inkluz dik ta' missieru "C", ta' hbiebu "E", "F", "G", u ta' "H" (il-mara ta' huh), jikkonfermaw li l-attur kien ragel verament responsabbli u ta' l-affari tieghu, u bniedem dedikat ghal xoghlu u l-familja tieghu. Fil-fatt jigi deskritt bhala wiehed li kien jiehu pacenzja bil-mara tieghu minkejja li din kienet tghir ghalih – forsi *"with hindsight"* minhabba r-relazzjoni li l-istess attur ghandu llum ma' terza persuna, li maghha jinsab kuntent hafna. Dan gie kkonfermat minn bint l-attur fl-affidavit taghha fejn tirreferi ghal din il-persuna bhala l-*partner* ta' missierha. Pero' dan ma' jfissirx li minhabba dan l-izvilupp ghandu jkun hemm dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg, ghaliex forsi tali dikjarazzjoni hija konvenjenti ghall-attur. Dan aktar u aktar meta assolutament ma jirrizultax li b'xi mod l-istess attur kellu xi nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq l-elementi essenzjali taghha. Anzi mill-provi prodotti jirrizulta li kien hu ghamel l-ewwel passi ghal dan iz-zwieg.

Dwar relazzjonijiet sesswali jidher li l-istess attur lanqas f'dak iz-zmien ma kellu problemi ghax minn ammissjoni tieghu stess il-kontendenti lahaq kellhom relazzjonijiet intimi anke qabel iz-zwieg. Dan imur kontra dak allegat mill-attur li kien jibza' li ma jkollux opportunitajiet ohra' li jkollu relazzjonijiet intimi ma' nisa jekk ma jizzewwigx. Dan apparti li gie wkoll ammess mill-attur li qabel iz-zwieg kellu wkoll relazzjoni intima ma' persuna ohra li bhalu kellha xi disabilita'.

"Illi jinghad ukoll li bl-ebda mod ma gie lanqas ippruvat li xi parti kienet tbaghti minn xi anomalija psikologika serja li ghamlitha impossibbli ghall-partijiet li jaqdu l-obbligazzjonijiet taghhom taz-zwieg. Fir-rapport taghha l-psikologa mqabbda mill-Qorti bl-ebda mod ma waslet ghal tali konkluzjoni. In effetti ma hemm xejn fl-istess rapport li jirreferi ghal xi kunsens vizzjat ta' wahda mill-partijiet waqt dan iz-zwieg jew fil-mument taz-zwieg. Dwar dak li jghid l-attur fin-nota ta' osservazjonijiet rigward dan il-punt dawn huma biss kongetturi bla ebda sostenn ta' prova u hafna minn dak li jinghad huwa mibni fuq il-frazi wzata fl-istess nota mill-attur innifsu fejn jghid *"jista jkun …"* Ovvjament prova ta' vizzju ta' kunsens fuq kull bazi, inkluza dik li issa hawn qed tigi kkunsidrata, ma tistax tigi bbazata fuq dan it-tip ta' argument, u l-oneru ta' prova li jispetta lill-attur ma jista' qatt jigi sodisfatt b'dan il-mod, inkluz jekk mhux in partikolari f'azzjoni ta' allegat vizzju ta' kunsens ta' zwieg – u ghalhekk ta' unjoni li hija ta' ordni pubbliku. Ghalhekk l-azzjoni attrici ma tistax lanqas tirnexxi fuq dan il-binarju.

"Illi f'dan il-kuntest huwa rilevanti dak li nghad fis-sentenza **"Mario Mizzi vs Marvis Mizzi"** (P.A. (RCP) deciza fl-1 ta' Jannar 2005), u cjoe' li l-punt li jrid jigi deciz f'din il-kawza mhux jekk tali dikjarazzjoni ta' nullita' hijiex konvenjenti fiz-zmien meta tintalab ghall-partijiet, jew ghal xi parti minnhom, u dan specjalment meta l-konvivenza bejniethom ma tkunx aktar possibbli, u lanqas meta parti jew ohra tkun qed tghix ma' persuna ohra. Anzi huwa ben assodat u kkonfermat illum li f'kazi bhal dawn il-Qorti ma tistax toqghod ghall-konvenjenza tal-partijiet, ghaliex altrimenti tkun qed tohloq rimedju mhux moghti mill-Ligi. F'dan is-sens din il-Qorti taqbel perfettament ma' dak li

intqal f'dan ir-rigward fil-kawza ta' din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **"Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia"** tat-28 ta' Gunju 1987 u fis-sentenzi ta' din il-Qorti kif presjeduta **"Wilma Vancell vs Joseph Vancell"** (P.A. (RCP) Novembru 2004); **"Caroline Grech vs Ian Borg"** (P.A. (RCP) 28 ta' Ottubru 2004); u **"Anthony Azzopardi vs Rita Azzopardi"** (P.A. (RCP) - 30 ta' Novembru 2004) u diversi sentenzi ohra, inkluzi dawk ricenti ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell .

"Illi fil-fatt l-ezami li trid taghmel din il-Qorti huwa dak li quddiem l-inkwadru ta' fatti esposti tara jekk tali provi jikkonvincux lill-gudikant li saret il-prova necessarja skond il-vot tal-Ligi ghad-dikjarazzjoni rikjesta ta' annullament taz-zwieg, ghaliex zwieg ma jigix annullat fuq semplici xewqa ta' parti wahda, izda a bazi tar-rekwiziti legali stabbiliti mill-ligi. F'dan is-sens wiehed jirreferi ghas-sentenza **"Christine Ellul vs Brian Ellul"** (Cit. Nru 27/1999).

"Illi wkoll trid issir differenza minn ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni personali u ragunijiet li jaghtu lok ghal annullament taz-zwieg. Ta' l-ewwel jirreferu ghal zwieg validu u kunsens validament moghti ghaz-zwieg, fejn fil-kors taz-zwieg jinqalghu problemi li jaghtu lok ghat-terminazzjoni ta' l-obbligu ta' konvivenza bejn il-partijiet, meta fil-kaz ta' annullament taz-zwieg, il-provi ghandhom jirreferu u jindikaw vizzju ta' kunsens fil-mument taz-zwieg, li allura jrendu l-istess celebrazzjoni taz-zwieg nulla u bla effett.

"Illi mill-provi prodotti certament jidher lil-istess attur ta l-kunsens tieghu validament ghaz-zwieg – almenu mill-mod kif iddeskriva c-cirkustanzi tieghu qabel iz-zwieg kif ukoll mill-komportament tieghu waqt iz-zwieg. Dan qed jinghad biss sakemm dan huwa verament relevanti ghall-iskopijiet tal-kawza odjerna.

"Illi jidher li l-istess kopja kellhom ukoll zewgt itfal, u jidher li l-problemi li skond l-attur setghu sehhew fir-relazzjoni li kellu mal-konvenuta kollha kemm huma sehhew wara z-zwieg. Dan kien dovut ghal diversi fatturi li min-naha

taghhom jistghu jaghtu lok ghall-separazzjoni izda certament bl-ebda mod ma jimpingu fuq in-natura ta' kunsens moghti minn parti jew ohra, li jirrizulta li kien validissimu. Fil-fatt din il-Qorti thoss li bil-mod kif tressqu l-provi I l-kontenut ta' l-istess provi migbura jistghu jwasslu ghall-kaz ta' separazzjoni bejn il-partijiet, izda ma thossx li fil-kuntest tal-premessi kkonsidrati dan huwa kaz ta' annullament taz-zwieg. Dan peress li fil-fehma ta' din il-Qorti ma ngabet l-ebda prova konkreta li fil-mument taz-zwieg l-istess kunsens ta' l-attur jew tal-konvenuta kien b'xi mod vizzjat bil-mod kif allegat mill-attur.

"Illi dan japplika wkoll ghall-ahhar bazi li fuqha hija mpostata l-azzjoni attrici, u senjatament fejn qed jallega li l-kunsens tieghu kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.** Mill-provi prodotti jirrizulta bla ebda dubju li l-istess attur fehem l-elementi essenzjali taz-zwieg u accetta l-istess u mpenja ruhu ghall-istess. Fil-fatt jidher li wara hafna snin l-istess attur kellu relazzjoni ma' mara ohra. Pero' dan ma jbiddel xejn ghaliex dak li qed jigi ezaminat f'din il-kawza ma huwiex jekk fil-fatt xi parti osservatx l-elementi essenzjali taz-zwieg, jew jekk xi parti agixxiet sew jew skond il-ligi *vis-à-vis* il-parti l-ohra, izda jekk fil-mument tal-kunsens ghaz-zwieg l-attur b'xi mod issumulax il-kunsens tieghu b'mod totali jew anke parzjali, billi eskluda b'xi mod l-elementi kollha jew xi element essenzjali taz-zwieg. Mill-provi prodotti, din il-Qorti tista' tghid bl-aktar mod skjet li lanqas il-minimu ta' prova ma giet prodotta mill-attur fuq dan il-punt u l-kunsens tieghu kien wiehed reali, sincier, ta' mpenn totali u kien wiehed moghti validament u skond il-ligi.

"Ilil f'dan il-kuntest it-talba attrici qed tigi michuda ghaliex infondata fil-fatt u fid-dritt.

"**<u>III. KONKLUZJONI.</u>**

"Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tilqa' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta biss inkwantu l-istess huma b'xi mod kompatibbli ma' dak fuq deciz, **tichad it-talba attrici** peress li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt.

"Bl-ispejjez kollha kontra l-attur."

II. L-APPELL

3. L-attur Ronald Galea hassu aggravat minn din is-sentenza u appella minnha b'rikors ta' l-appellipprezentat fit-13 ta' Marzu 2006 quddiem din il-Qorti. Wara li spjega l-aggravji tieghu huwa talab li din il-Qorti joghogobha tirrevoka s-sentenza appellata u taqta' l-kawza billi wara li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta appellat, tilqa' t-talbiet ta' l-attur, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-konvenuta appellata.

4. Il-konvenuta appellata giet notifikata b'dan ir-rikors fit-30 ta' Awissu 2006 izda hija naqset li tipprezenta risposta ta' appell skond il-ligi. Fl-udjenza mizmuma minn din il-Qorti fit-23 ta' Ottubru 2006 dehru z-zewg partijiet assistiti mir-rispettivi difensuri taghhom, u wara li l-istess difensuri ghamlu s-sottomissjonijeit taghhom il-kawza giet differita ghas-sentenza.

III. KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

5. Il-kontendenti zzewgu fit-3 ta' Awissu 1980 u ghandhom zewgt itfal cioe` Jean Pierre li twieled fl-20 ta' Frar 1982 u Charlene li twieldet fil-11 ta' Awissu 1993. Il-kontendenti baqghu jghixu flimkien ghal cirka dsatax-il sena u l-attur intavola din il-kawza fit-12 ta' Lulju 2001 b'talba li dan iz-zwieg tieghu mal-konvenuta jigi dikjarat null minhabba vizzju tal-kunsens taz-zewg kontendenti ai termini ta' l-Artikolu 19 (1)(d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta, u minhabba vizzju tal-kunsens ta' l-attur ai termini ta' l-Artikolu 19(1)(f) ta' l-istess Kap. 255. Kif rajna, il-Qorti ta' l-ewwel grad, wara li gabret, ezaminat u evalwat il-provi akkwiziti fil-process, iddecidiet li tilqa' l-oppozizzjoni li ghamlet il-konvenuta u b'hekk cahdet it-talba ta' l-attur, peress li sabet li dik it-talba kienet infondata fil-fatt u fid-dritt. Akkollat l-ispejjez kollha lill-istess attur.

6. L-appellant ressaq erba' (4) aggravji, li fil-qosor huma s-segwenti:

"1. illi l-ewwel onorabbli Qorti assumiet illi l-premessi li fuqhom huma mibnija t-talbiet ta' l-attur huma differenti minn dawk li fil-fatt huma;

"2. illi l-konkluzjonijiet ta' l-ewwel Qorti huma mibnija fuq is-supozizzjoni ta' fatti illi l-verita` taghhom hija bla ebda dubju eskluza;

"3. illi l-ewwel Qorti naqset milli tqis fatti illi rrizultaw mill-provi; u

"4. illi l-konkluzjonijiet ta' l-ewwel Qorti huma mibnija fuq apprezzament hazin tal-fatti."

7. Jidher car li dawn l-erba' (4) aggravji fil-fatt jikkonsistu f'aggravju ta' indoli generali wiehed u cioe` l-attur qieghed jilmenta li l-ewwel Qorti ma ghamlitx apprezzament xieraq u gust tal-provi li tressqu matul il-kawza. Parti sostanzjali mis-sentenza appellata tikkonsisti f'narrazzjoni tal-principji legali li jirregolaw il-materja taht ezami. L-attur ma ressaq ebda aggravju dwar l-interpretazzjoni u l-ispjegazzjoni li tat l-ewwel Qorti dwar dawn l-istess principji legali. L-ilmenti ta' l-appellant jikkoncentraw unikament fuq l-apprezzament u l-interpretazzjoni li tat l-ewwel Qorti ghall-fatti kif jirrizultaw mill-provi migbura fil-kawza.

8. Huwa risaput li hija prassi stabbilita ta' din il-Qorti li, fin-nuqqas ta' provi li juru li jezistu ragunijiet serji u gravi bizzejjed li jiddettaw mod iehor, din il-Qorti tat-tieni grad kemm jista' jkun ma tiddisturbax l-apprezzament u l-evalwazzjoni tal-provi li jkunu saru mill-ewwel Qorti, ghaliex huwa evidenti li din normalment tkun tinstab f'qaghda ahjar li tisma', tikkontrolla u tevalwa l-provi kollha mismugha minnha. In vista ta' l-indoli ta' l-aggravji li ressaq l-attur fl-appell tieghu, jidher car li dan il-principju legali jsib l-applikazzjoni tieghu fil-konfront ta' l-imsemmija erba' (4) aggravji mressqa mill-appellant, li issa sejrin jigu konsidrati wiehed wara l-iehor.

9. Bl-ewwel aggravju tieghu l-appellant qieghed jallega li l-ewwel Qorti assumiet illi l-permessi li fuqhom huma mibnija t-talbiet tieghu huma differenti minn dawk li fil-fatt

huma. B’dan l-aggravju din il-Qorti tifhem li l-appellant qieghed jasserixxi li l-ewwel Qorti inkorriet fi zball ghaliex ma fehmitx sewwa u ma evalwatx korrettament il-premessi li fuqhom huma mibnija t-talbiet tieghu. Jidher li b’dan l-aggravju l-attur qieghed jallega li l-ewwel Qorti ma qaghditx fuq il-premessi msemmija, izda assumiet ohrajn minflokhom biex b’hekk inkorriet fi zball. L-appellant ipprova jiggustifika dan l-ilment tieghu billi silet sentenza wahda mill-korp tas-sentenza appellata u prova juri li dik is-sentenza ma kenitx korretta. F’din is-silta l-ewwel Qorti kienet qeghdha tikkumenta dwar il-provi u kif hija rradikat il-fehma li l-attur kellu fiducja kbira fl-abbilitajiet kollha tieghu u li ma kien ibati minn ebda sens ta’ inferjorita`; imbaghad l-ewwel Qorti kompliet tghid hekk:
“Illi dan bla ebda dubju ta’ xejn jikkontradixxi bl-aktar mod kategoriku d-dikjarazzjoni attrici annessa mac-citazzjoni attrici, dikjarazzjoni li fuqha hija mpostata l-azzjoni tieghu, fejn qed jigi allegat li l-attur izzewweg lill-konvenuta proprju ghaliex beza’ li minhabba dizabbilita` li kellu ma kienx ser ikollu xi cans iehor ghal relazzjoni sesswali ma’ mara.”

10. L-appellant jirreferi ghal siltiet mill-affidavit tieghu kif ukoll ghal silta mehuda mir-rapport tal-psikologa mahtura mill-ewwel Qorti u jasserixxi li d-decizjoni tieghu li jizzewweg ma kenitx fil-frott ta’ riflessjoni matura. Jghid li din kienet decizjoni mghaggla mehuda taht pressjoni u kondizzjonament mentali minhabba l-mod kif kien ihares lejn hajtu u lejn il-gejjieni tieghu. Zied ukoll illi kienet decizjoni li ttiehdet minhabba l-insistenza tal-genituri tieghu li mbuttawh biex jizzewweg biex ikollu wens u sigurta` meta jikber. L-appellant jghid li l-ewwel Qorti dan kollu ma qisitux u skartatu ghax dehrilha li l-biza’ li geghlitu jizzewweg kienet biss ta’ nuqqas ta’ relazzjoni sesswali.

11. Wara li din il-Qorti ezaminat akkuratament l-atti kollha tal-kawza waslet ghall-konkluzjoni li dana l-aggravju m’huwiex gustifikat. Fl-ewwel lok, jekk wiehed ikun irid jidentifika precizament liema huma “il-premessi li fuqhom huma mibnija t-talbiet ta’ l-attur”, il-post ewlieni li wiehed ghandu jaghmel tali tiftxija hija precizament fl-att tac-

citazzjoni. L-att tac-citazzjoni odjern fih tliet premessi biss u cioe` li l-partijiet kienu zzewgu fit-3 ta' Awissu 1980, li l-kunsens taghhom kien vizzjat b'difett serju ai termini ta' l-Artikolu 19(1)(d) tal-Kap. 255 u li l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat fis-sens ta' l-Artikolu 19(1)(f) ta' l-istess Kap. 255. Ma hemm l-ebda dubju li l-ewwel Qorti qaghdet precizament ghal dawn il-premessi biex waslet biex cahdet it-talba ta' l-atturli kienet indirizzata biex dik il-Qorti tiddikjara li z-zwieg celebrat bejn il-partijiet kien null skond l-Artikolu 19(1)(d)(f) ta' l-imsemmi Kap. 255.

12. Fit-tieni lok, anke jekk wiehed jestendi s-sinifikat tal-frazi: "il-premessi li fuqhom huma mibnija t-talbiet ta' l-attur" biex din tkopri wkoll il-kontenut tad-dikjarazzjoni ta' l-attur annessa ma' l-att tac-citazzjoni, xorta wahda l-istess l-ewwel aggravju ta' l-appellant m'huwiex gustifikat. Huwa veru li l-parti l-kbira tal-kontenut ta' din id-dikjarazzjoni annessa ma' l-att tac-citazzjoni ma tenfasizzax ir-relazzjoni sesswali, izda tenfasizza li hu kien qata' qalbu li se jsib tfajla li tkun trid tizzewgu minhabba d-dizabbilita` tieghu. Jissemma wkoll li ommu kienet ikkonvincietu li hu kellu ta' bil-fors jizzewweg minhabba l-istess dizabilita` u b'hekk kien jakkwista ghajnuna ghalih fil-gejjieni tieghu. Ghalkemm dan huwa kollu veru, madanakollu xorta wahda l-istess dikjarazzjoni indirettament timplika li r-relazzjoni sesswali kellha importanza kbira f'hajtu. Ghalhekk meta l-ewwel Qorti semmiet dan il-fatt hija kienet qieghda zzomm ruhha attenenti mal-provi. Infatti l-attur *inter alia* stqarr li meta dahal ghaz-zwieg, huwa kellu ideja f'mohhu li hu ma kienx marbut b'irbit ta' fedelta` ma' mara wahda u li kieku kellha titfacca tfajla ohra, ma kienx se joqghod lura fuq il-livell sesswali (ara fol. 32).

Ta' min isemmi wkoll li kien l-attur stess li stqarr kemm kien importanti s-sess ghalih. Infatti fl-affidavit tieghu huwa *inter alia* jghid hekk:
"Fil-kundizzjoni tieghi is-sess kellu importanza kbira ghax ma kelli l-ebda zvog iehor fil-hajja" (ara fol. 32).

13. Bit-tieni aggravju tieghu l-appellant qieghed jilmenta li l-ewwel Qorti strahet fuq fatti li l-verita` taghhom hija

eskluza. Biex jiggustifika dan l-ilment maghmul minnu b'mod daqstant generalizzat l-appellant strah unikament fuq sentenza wahda li tinstab fis-sentenza appellata li hija s-segwenti:
"Ma jirrizultax li b'xi mod l-istess attur kellu xi nuqqas ta diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq l-elementi essenzjali taghha. Anzi mill-provi prodotti jirrizulta li kienu hu li ghamel l-ewwel passi ghal dan iz-zwieg".

L-appellant jghid li l-Qorti meta qalet li kien huwa li ghamel l-ewwel pass ghal dan iz-zwieg, kienet evidentement zbaljata ghaliex huwa ghal kollox eskluz li l-fatt li kien l-attur li ghamel dan l-ewwel passi ghaz-zwieg. L-appellant jghid li kienu precizament il-familjari tieghu li hadu l-ewwel passi ghaz-zwieg tieghu. Huma hadu l-inizzjattiva li jlaqqghu lilu mal-konvenuta, li jimbuttaw lill-kontendenti lejn xulxin, li jimbuttawhom lejn iz-zwieg, u li jaghmlulhom it-thejjijiet kollha ghall-istess zwieg.

14. Fil-fehma konsiderata ta' din il-Qorti anke dana l-aggravju mhuwiex gustifikat. Din il-Qorti taqbel ma' l-appellant li huwa veru li l-familjari tieghu kienu hadu l-ewwel passi biex ilaqqghu l-partijiet flimkien u li jaghmlulhom it-thejjijiet kollha biex iz-zwieg seta' jsir. Madanakollu, dan il-fatt wahdu mhuwiex verament relevanti biex wiehed jiddeciedi jekk l-attur, jew il-konvenuta, kellhomx jew le xi nuqqas ta' diskrizzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq l-elementi essenzjali taghha. Kif sewwa jghid l-appellant stess fir-rikors ta' l-appell tieghu l-inizjattiva ta' min jiehu l-ewwel passi biex jizzewweg ma tfissirx necessarjament kapacita` jew nuqqas ta' kapacita` ta' deskrizzjoni tal-gudizzju. Ghalkemm l-attur jipprova jpingi lilu nnifsu bhala persuna li gie manipulat mill-genituri tieghu li mbuttawh biex jizzewweg lill-konvenuta, din il-Qorti, bhal l-ewwel Qorti, jidhrilha li din l-affermazzjoni ta' l-attur appellant hija, bhala fatt, zmentita mill-provi akkwiziti fil-process u li l-ewwel Qorti accennat ghalihom fis-sentenza appellata. Hemmhekk, *inter alia*, jinghad hekk:
"L-istampa u dak li johrog mill-provi prodotti pjuttost jirriflettu li (l-attur) kien bniedem dominanti, li kien kapaci u

lest li jimpenja ruhu ghal kull haga li jemmen fiha, u dan kemm jekk din kienet il-familja u kemm fuq ix-xoghol, u r-relazzjonijiet tieghu kollha jidhru li rnexxew sakemm ried huwa."

15. It-tielet aggravju ta' l-appellant jallega li l-ewwel Qorti ma qisitx fatti li jirrizultaw mill-provi. Biex isahhah dan l-aggravju l-appellant jistrieh fuq zewg fatturi. Fl-ewwel lok huwa jghid li l-ewwel Qorti injorat l-istqarrija tieghu segwenti li tinsab f'para. 15 ta' l-affidavit ta' l-attur ezattament a fol. 32 tal-process:
"F'mohhi ma kellix l-ideja li jien kont diehel ghal irbit ta' fedelta` ma' mara wahda, tant li kif kont nahsibha dak iz-zmien; li kieku kellha titfacca tfajla ohra, ma kontx noqghod lura".

L-appellant jghid li din l-istqarrija turi bl-aktar mod car u kategoriku li huwa eskluda l-*bonum fidei*, cioe` l-obligu tal-fedelta` li huwa wiehed mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga. L-appellant jallega li din l-istqarrija tieghu l-Qorti sempliciment ma qisithiex. L-appellant jilmenta li meta wiehed iqis li s-simulazzjoni kienet wahda mill-premessi tat-talbiet tan-nullita` tieghu, lanqas li setghet, u li kellha, taghmel l-ewwel Qorti, kien illi hija tqis din l-istqarrija importanti tieghu fid-dawl tac-cirkostanzi u tax-xiehda kollha. Huwa jghid li minn dan l-ewwel Qorti m'ghamlet xejn u waslet ghal konkluzjoni li hija ghal kollox zbaljata.

16. Apparti l-kwistjoni ta' l-apparenti kontradizzjoni bejn l-allegazzjoni tan-nullita` taz-zwieg fuq is-subinciz (d) u (f) ta' l-imsemmi Artikolu 19(1) tal-Kap.255, din il-Qorti ma taqbel xejn ma' dan il-kumment ta' l-attur appellant. In fatti fl-ahhar parti tas-sentenza taghha, l-ewwel Qorti kkummentat hekk:
"..... fil-fehma ta' din il-Qorti ma ngabet l-ebda prova konkreta li fil-mument taz-zwieg l-istess kunsens ta' l-attur jew tal-konvenuta kien b'xi mod vizzjat bil-mod kif allegat mill-attur.

"Illi dan japplika wkoll ghall-ahhar bazi li fuqha hija mpostata l-azzjoni attrici, u senjatament fejn qed jallega li

l-kunsens tieghu kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255.** Mill-provi prodotti jirrizulta bla ebda dubju li l-istess attur fehem l-elementi essenzjali taz-zwieg u accetta l-istess u mpenja ruhu ghall-istess. Fil-fatt jidher li wara hafna snin l-istess attur kellu relazzjoni ma' mara ohra. Pero' dan ma jbiddel xejn ghaliex dak li qed jigi ezaminat f'din il-kawza ma huwiex jekk fil-fatt xi parti osservatx l-elementi essenzjali taz-zwieg, jew jekk xi parti agixxiet sew jew skond il-ligi *vis-à-vis* il-parti l-ohra, izda jekk fil-mument tal-kunsens ghaz-zwieg l-attur b'xi mod issumulax il-kunsens tieghu b'mod totali jew anke parzjali, billi eskluda b'xi mod l-elementi kollha jew xi element essenzjali taz-zwieg. Mill-provi prodotti, din il-Qorti tista' tghid bl-aktar mod skjett li lanqas il-minimu ta' prova ma giet prodotta mill-attur fuq dan il-punt u l-kunsens tieghu kien wiehed reali, sincier, ta' mpenn totali u kien wiehed moghti validament u skond il-ligi."

17. Huwa veru li s-sentenza appellata ma taghmilx riferenza diretta ghall-imsemmija stqarrija ta' l-appellant li biha huwa jipprova juri li ssimula z-zwieg ghaliex eskluda l-obbligu tal-fedelta`. Madanakollu, din il-Qorti ma taqbel xejn ma' l-asserzjoni ta' l-appellant li din l-istqarrija ma qisithiex u li l-ewwel Qorti waslet ghal konkluzjoni li hija ghal kollox zbaljata. Minflok, din il-Qorti jidhrilha li l-ewwel Qorti waslet ghall-unika konkluzjoni li setghet tingibed mill-provi akkwiziti fil-process u cioe` li l-attur ma kellux il-kunsens tieghu vizzjat minn ebda simulazzjoni. Evidentement wiehed ma jistax jiddikjara zwieg null sempliciment ghax wahda mill-partijiet tiddikjara li hija kienet eskludiet l-obbligu tal-fedelta`. Stqarrija bhal din tista' tkun wahda sempliciment opportunistika li xi parti tista' tirrikorri ghaliha f'kawza bhal dik odjerna biex tipprova tehles mir-rabta taz-zwieg li ghandha u b'hekk tkun tista' tintrabat ma' xi persuna ohra fi zwieg iehor. Evidentement il-Gudikant ma jistax joqghod fuq stqarrijiet bhal dawn izda jrid jezamina dik l-istqarrija fid-dawl ta' l-operat shih tal-parti li tkun ghamlet l-istess stqarrija u cioe` l-operat kemm qabel iz-zwieg kif ukoll wara z-zwieg. Issa fil-kaz odjern l-asserzjoni msemmija ta' l-appellant hija zmentita mill-operat tieghu kemm antecedenti u kemm ta' wara c-celebrazzjoni taz-zwieg. Infatti l-attur stqarr li

qabel ma ltaqa’ mal-konvenuta, huwa diga` kellu relazzjoni sesswali ma’ tfajla b’dizabbilita` u li din ir-relazzjoni kompliet sejra sakemm beda jkollu relazzjonijiet sesswali mal-konvenuta qabel iz-zwieg. L-attur sostna li huwa baqa’ fidil lejn martu matul l-ghoxrin (20) sena li damu flimkien. Biex jipprova jirrikoncilja z-zewg stqarrijiet tieghu cioe` fejn min-naha l-wahda jghid li huwa kien fidil ghal ghoxrin (20) sena shah lejn martu u fejn min-naha l-ohra qed jghid li huwa meta zzewweg ma kellux l-ideja li kien diehel ghal irbit ta’ fedelta` ma’ mara wahda, tant li “kont nahsibha dak iz-zmien, li kieku kellha titfacca tfajla ohra ma kontx noqghod lura”, huwa jispjega li l-konsegwenza tal-fedelta` tieghu lejn martu kienet sempliciment ghaliex huwa ma ltaqax ma haddiehor. Evidentement, din l-ispjegazzjoni hija mmensament fjakka jekk mhux addirittura banali, u ma tista’ tipperswadi lil hadd. Il-Qorti tistaqsi, jekk qabel iz-zwieg, l-opportunitajiet ghal zvog sesswali ma’ tfajla ohra sabhom, kif tista’ titwemmen li huwa f’ghoxrin (20) sena shah ma sab l-ebda opportunita` li jkollu relazzjoni extra matrimonjali? Fil-fehma ta’ din il-Qorti l-asserzjoni ta’ l-attur illi fil-mument tal-kunsens huwa eskluda l-element tal-fedelta` lejn il-konvenuta ma hija xejn hlief <u>asserzjoni ta’ konvenjenza</u> li mhux biss ma hija bl-ebda mod sorretta mill-provi fil-process, talli hija zmentita mill-istess provi.

18. Fit-tieni parti ta’ dan l-aggravju l-appellant jghid li l-ewwel Qorti wkoll ma qieset xejn il-provi li kienu juru illi, sa mill-bidu nett taz-zwieg, ghall-konvenuta kien impossibbli li taqdi d-dmirijiet essenzjali taz-zwieg. L-appellant jghid li l-imgieba taghha ma kenitx turi biss diffikulta` kbira, izda impossibbilta` assoluta li taqdi dawk id-dmirijiet. L-appellant jghid li mix-xiehda hareg li l-konvenuta dejjem kienet tissuspetta hazin, tghawi, ggelled, ixxerred il-falz, tohloq il-glied u l-konflitti, u kienet abuziva fi kliemha u fl-imgieba taghha. Jghid li l-ewwel Qorti xejn ma qieset x’effett dan kellu fuq il-possibilta` tal-formazzjoni tal-*consortium totius vitae* u qalet li l-inkwiet inqala’ biss ghax l-attur kien sab konfort ghand mara ohra. L-appellant jghid illi mill-provi hareg li dan kien biss fl-ahhar fazi tal-hajja tal-partijiet flimkien, u kien il-kawza, mhux l-effett, ta’ dak li kien sar qabel.

19. Huwa veru li fil-process hemm xhieda prodotti mill-attur li xehedu b'mod li oskuraw hafna lill-konvenuta. Pero`, dana ma jfissirx li din ix-xiehda setghet tkun xi prova konkludenti li l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat fit-termini ta' l-Artikolu 19 (1)(d) tal-Kap. 255. Is-sentenza appellata ssemmi li l-konvenuta kienet tghir ghall-attur ghaliex ma kenitx tiehu pjacir tara kunfidenzi li huwa seta' ta' lil persuni ohra. L-ewwel Qorti qalet ukoll li dan bl-ebda mod ma kien ifisser li l-konvenuta kellha xi nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq l-elementi essenzjali taghha. L-ewwel Qorti dehrilha li l-istess konvenuta mhux biss izzewget lill-attur ghaliex kienet thobbu, izda din anke impenjat ruhha bl-akbar serjeta` ghall-hajja mizzewga u ghar-relazzjoni taghha mieghu, minkejja l-fatt li hija kienet tahseb li ma kenitx stmata bizzejjed minnu, specjalment fejn jidhlu kwistjonijiet ta' finanzi. L-ewwel Qorti kkummentat ukoll li l-kontenut tal-provi akkwiziti fil-process setghu jwasslu biex jiggustifikaw kaz ta' separazzjoni personali bejn il-konjugi izda li l-istess provi ma kienux isostnu sodisfacentement kaz ta' dikjarazzjoni ta' annullament taz-zwieg. Dana ghaliex l-ewwel Qorti rradikat fiha l-fehma li ma ngabet l-ebda prova konkreta li fil-mument taz-zwieg l-istess kunsens tal-kontendenti kien b'xi mod vizzjat kif jallega l-attur.

20. Din l-ahhar imsemmija konkluzjoni ta' l-ewwel Qorti hija l-mira ta' l-ahhar aggravju ta' l-appellant. B'dan l-ahhar aggravju, l-appellant qieghed isostni li l-ewwel Qorti rraggungiet din il-konkluzjoni erronjament ghax ghamlet apprezzament hazin tal-fatti. L-appellant jirreferi ghal rapport tal-psikologa imqabbda mill-Qorti fejn jinsabu xi kummenti dwar kwalitajiet psikologici tal-konvenuta u li l-appellant jallega li dawn il-kwalitajiet ghamlu l-hajja mizzewga impossibli ghax ma hallewx lill-konvenuta taqdi d-dmirijiet martirmonjali taghha. L-appellant jilmenta li l-ewwel Qorti ma qieset xejn minn dawn il-fatturi li kienu jezistu fir-rapport peritali.

21. Din il-Qorti qrat aktar minn darba dan ir-rapport peritali li jinsab a fol. 194 *et sequitur* tal-process. Bhal

ewwel Qorti, din il-Qorti waslet ghall-konkluzjoni li l-konkluzjonijiet raggunti mill-esperta psikologa ma jistghux jissostanzjaw sodisfacentment it-talba ta' l-attur kontenuta fl-att tac-citazzjoni ghaliex minnhom ma jirrizultax li fil-mument taz-zwieg il-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat fis-sens ta' l-Artikolu 19(1)(d) tal-Kap. 255 tal-ligijiet ta' Malta. Din il-Qorti ghandha tosserva li dan ir-rapport ma hux bizzejjed iffokat fuq il-kwistjoni bazika involuta fil-kawza. Jista' jkun li gara hekk ghaliex l-inkarigu li rceviet l-istess esperta psikologika ma kienx wiehed specifiku izda, kif jirrizulta mid-digriet li kopja tieghu tinsab a fol. 189 tal-process hija giet sempliciment inkarigata li tirrelata fuq l-istat psikologiku tal-kontendenti.

22. Bhala konkluzjoni, din il-Qorti tafferma li mhux biss l-appellant ma weriex li tezisti xi raguni gravi bizzejjed biex din il-Qorti tiddisturba l-apprezzament tal-provi li ghamlet l-ewwel Qorti, talli kollox ma' kollox jidhrilha li l-ewwel Qorti <u>ghamlet apprezzament sostanzjalment gust u korrett</u> ta' l-istess provi akkwiziti fil-process. Ghalhekk l-appell ma jistax jintlaqa'

23. Ghal dawn il-motivi, tichad l-appell, tikkonferma s-sentenza appellata u tordna li l-ispejjez ta' din l-istanza jibqghu kollha a karigu ta' l-attur appellant.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------